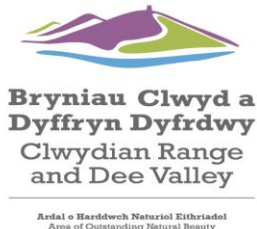

Pecyn Dogfen Cyhoeddus

**Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy**
Clwydian Range
and Dee Valley

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol
Areas of Outstanding Natural Beauty

Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy AHNE
Park Gwledig Loggerheads, Yr Wyddgrug, Sir Ddinbych CH7 5LH

Clwydian Range and Dee Valley AONB
Loggerheads Country Park, Nr. Mold, Denbighshire CH7 5LH

Ffon | Tel: 01352 810614 | **Ffacs | Fax:** 01352 810644
E-bost | E-mail: clwydianrangeanddeevalley@denbighshire.gov.uk
Gwefan: www.ahnebryniauclwydadyffryndyfrdwy.org.uk/
Web: www.clwydianrangeanddeevalleyaonb.org.uk/

 www.facebook.com/Clwydian Range & Dee Valley AONB

 @Clwyd_Deer_AONB

At: Aelodau'r Cyd-bwyllgor
Ardal o Harddwch Naturiol
Eithriadol Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy

Dyddiad: Dydd Gwener, 5 Ebrill 2024

**Rhif
Union:** 01824 712589

Ebost: democrataidd@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Gynghorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **Cyd-bwyllgor Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy, Dydd Gwener, 12 Ebrill 2024 am 10.00 am yn Siambr y Cyngor, Neuadd y Sir, Rhuthun a thrwy gynhadledd fideo**

Yn gywir iawn

G Williams
Swyddog Monitro

AGENDA

1. CYFLWYNIADAU, YMDDIHEURIADAU A DATGAN CYSYLLTIAD

2. ETHOL CADEIRYDD AC IS-GADEIRYDD (CL)

3. COFNODION DRAFFT CYFARFOD CYD-BWYLLGOR YR AHNE A GYNHALIWYD AR 17 TACHWEDD 2023 (Tudalennau 5 - 10)

Ystyried cofnodion (copi ynghlwm) cyfarfod diwethaf Cyd-bwyllgor yr AHNE a gynhaliwyd ar 17 Tachwedd 2023 (HS).

4. COFNODION DRAFFT CYFARFOD PARTNERIAETH AHNE A GYNHALIWYD AR 26 IONAWR 2024 (Tudalennau 11 - 16)

Nodi cofnodion (copïau ynghlwm) cyfarfodydd Partneriaeth yr AHNE a gynhaliwyd ar 26 Ionawr 2024.

**5. COFNODION O GYFARFOD Y GRŴP LLYWIO TIRLUNIAU
DARLUNIADWY A GYNHALIWDYD AR 23 IONAWR 2024**
(Tudalennau 17 - 20)

I ystyried cofnodion (copi ynghlwm) cyfarfod Tirluniau Darluniadwy a gynhaliwyd ar 23 Ionawr 2024 (DS).

**6. CYFLWYNIAD AC ADRODDIAD AR Y STRATEGAETH TWRISTIAETH
CYNALIADWY DRAFFT 2023-2028** (Tudalennau 21 - 34)

I ystyried adroddiad y Strategaeth Twristiaeth Cynaliadwy drafft 2023-2028 (copi ynghlwm) (CL)

**7. Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM BROSIECT DYNODIAD PARC
CENEDLAETHOL GOGLEDD DDWYRAIN CYMRU**

I dderbyn y wybodaeth ddiweddaraf gan Reolwr Rhaglen Cyfoeth Naturiol Cymru, Ash Pierce ar Brosiect Dynodiad Parc Cenedlaethol Gogledd Ddwyrain Cymru (Cyfoeth Naturiol Cymru).

**8. CYFLWYNIAD AC ADRODDIAD AILBRANDIO TIRWEDD
CENEDLAETHOL** (Tudalennau 35 - 62)

I ystyried adroddiad (copi ynghlwm) ar Ailfrandio Tirwedd Cenedlaethol (HS).

**9. ADRODDIAD DIWEDDARAF DATGANIAD BLYNYDDOL Y CYD-
BWYLLGOR (EITEM SEFYDLOG)** (Tudalennau 63 - 66)

I ystyried Adroddiad Diweddaraf Datganiad Blynyddol y Cyd-bwyllgor (copi ynghlwm) (SG a PO)

10. RHAGLEN WAITH (EITEM SEFYDLOG) (Tudalennau 67 - 72)

I ystyried y Rhaglen Waith (copi ynghlwm) gan y Swyddog AHNE (HS).

11. DYDDIADAU CYFARFODYDD Y DYFODOL

Er gwybodaeth, dyddiad cyfarfod nesaf Cyd-bwyllgor yr AHNE yw 21 Mehefin 2024.

AELODAETH

Y Cynghorwyr

David Healey
Dave Hughes
Hugh Jones

Win Mullen-James
Nigel Williams
Emrys Wynne

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Cofnodion cyfarfod hybrid Cyd-bwyllgor Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy a gynhaliwyd yn Siambr yr Arglwydd Jones y Cyngor, Neuadd y Sir, yr Wyddgrug a thrwy fideo-gynadledda ddydd Gwener, 17 Tachwedd 2023 am 10.00 am.

AELODAU CYD-BWYLLGOR YR AHNE A OEDD YN BRESENNOL

Dave Hughes (CSyFf) (Cadeirydd), David Shiel (Rheolwr Ardal yr AHNE), Huw Rees (Rheolwr Cefn Gwlad a Threftadaeth, CSDd), Karen Weaver (Swyddog Cydlynu'r AHNE), John Roberts (Partneriaeth yr AHNE a Chyfeillion Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy), Andy Worthington (Cadeirydd Partneriaeth yr AHNE), Ash Pearce (Cyfoeth Naturiol Cymru), Ceri Lloyd (Swyddog Datblygu Cynaliadwy'r AHNE), Howard Sutcliffe (Swyddog yr AHNE), Lisa Jones (Adran Gyfreithiol CSDd)

HEFYD YN BRESENNOL AR-LEIN

Y Cyngorydd Win Mullen James (CSDd), Emrys Wynne (CSDd), Huw Jones (CBSW), Steve Gadd (Pennaeth Cyllid ac Eiddo, CSDd), Paula O'Hanlon (Uwch Swyddog Cyllid, CSDd), Emlyn Jones (CSDd), Ffion Roberts (CSDd), Tom Woodall (CSyFf) a Keith Davies (Prif Ymgynghorydd ar Dirweddau Dynodedig)

ARSYLWYR

Y Cyngorydd James Elson, y Cyngorydd Mike Bather a'r Cyngorydd Bobby Feeley

Yn gyntaf, dywedodd y Cadeirydd na fyddai'r Cyngorydd Dave Healey yn bresennol heddiw oherwydd profedigaeth deuluol, a chytunwyd i anfon cydymdeimlad a dymuniadau'r Pwyllgor ymlaen ato.

1. CYFLWYNIADAU, YMDDIHEURIADAU A DATGAN CYSYLLTIAD

Cafwyd ymddiheuriadau gan y Cyngorydd Dave Healey (CSyFf), Andrew Farrow (CSFf) a Nigel Williams (CBSW)

Ni chafodd unrhyw gysylltiad ei ddatgan.

2. COFNODION DRAFFT CYFARFOD Y CYD-BWYLLGOR

Cyflwynwyd cofnodion drafft cyfarfod Cyd-bwyllgor Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy a gynhaliwyd ar 23 Mehefin 2023.

Materion yn Codi

Cyfeiriodd Steve Gadd at eitem 7 ar y rhaglen lle dywedodd fod CL wedi cyflwyno'r adroddiad, mewn gwirionedd ef a Paula O'Hanlon a'i cyflwynodd.

Cafodd y cofnodion eu cynnig a'u heilio gan Huw Jones ac Emrys Wynne.

PENDERFYNWYD:

Cytuno bod y cofnodion yn gywir.

3. **COFNODION DRAFFT CYFARFOD Y GRŴP LLYWIO EIN TIRLUN DARLUNADWY**

Eglurodd HS nad oedd y cofnodion hyn ar gael ar hyn o bryd ond dywedodd fod Ein Tirlun Darluniadwy wedi'i gynnwys yn y rhain. Cyfeiriodd hefyd at yr arddangosfa hynod lwyddiannus a gynhaliwyd yn Oriel Dory yn Llangollen.

4. **COFNODION DRAFFT CYFARFOD PARTNERIAETH YR AHNE A GYNHALIWYD
AR 20 HYDREF 2023**

Cyflwynwyd cofnodion drafft cyfarfod Partneriaeth yr AHNE a gynhaliwyd ar 23 Hydref.

Cyfeiriodd EW at dudalen 10 a'r ddau wall sillafu yn eitem 2 Gwangollen a'r trydydd pwynt bwled Llyfasi.

Cyfeiriodd AW hefyd at eitem 2 "Prosiect Cymunedol Pentre Dŵr" a ddylai ddarllen cynhyrchu cnu gradd mynydd nid grawn.

Cyfeiriodd HS at eitem 7 a oedd yn trafod ail-frandio'r AHNE yng Nghymru a Lloegr, a'r posibilrwydd y gellid cyfeirio at Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol yn dyfodol fel "Tirluniau Cenedlaethol" gyda logo newydd. Rhannodd y wybodaeth ddiweddaraf am y sefyllfa bresennol yng Nghymru, gan ddweud bod y sefyllfa yn cael ei monitro am nawr.

Rhoddodd AW drosolwg o'r cyfarfod, gan dynnu sylw penodol at y cyflwyniad "Diwrnod ym Mywyd Ffermwr", pwysigrwydd sefydlu'r 6 Gweithgor a'r Cyflwyniad gan Dŵr Cymru. Cyfeiriodd hefyd ar y cyflwyniad ardderchog gan Gyfoeth Naturiol Cymru.

Cafodd y cofnodion eu cynnig a'u heilio gan y Cynghorydd Dave Hughes ac Andy Worthington.

PENDERFYNWYD:

Derbyn a nodi'r cofnodion.

5. **CYFLWYNIAD AR Y GRONFA DATBLYGU CYNALIADWY**

Roddodd Ceri Lloyd (Swyddog Datblygu Cynaliadwy'r AHNE) gyflwyniad ar y Gronfa Datblygu Cynaliadwy a oedd yn cynnwys gwybodaeth ar y sleidiau canlynol: -

- Trosolwg

- 19 Prosiect, 7 Cynllun Grant Cefn Gwlad a 2 gyfarfod Panel gyda gwybodaeth am yr arian cyfatebol a ddarparwyd
- Crynodeb o'r Canlyniadau a gafwyd
  - 7 o gynefinoedd wedi'u gwella
  - 44 contractwr/cyflenwr lleol wedi'u penodi
  - 656 o goed wedi'u plannu
  - 1260 o bobl wedi cymryd rhan
  - gyda 4014 o oriau gwirfoddol
  - 197 o ddiwyddiadau cyhoeddus
  - 28 o weithgareddau marchnata a hyrwyddo
- Cafodd Adolygiad Cynllun Rheoli 2020 – 2025 ei rannu'n 4 thema.
  - Natur, Tirwedd a Threftadaeth - darparwyd gwybodaeth am y Prosiect Awyr Dywyll a'r Fenter Gwella'r Dirwedd
  - Newid Hinsawdd - rhannwyd gwybodaeth am y Prosiect Cymunedau Gwyrdd a'r Stori Hydro
  - Hamdden, Iechyd a Lles – rhannwyd gwybodaeth ynghylch Park Run Llangollen a Gwyliau Cerdded Prestatyn a'r wybodaeth ddiweddaraf am y Prosiect Natur er budd Iechyd
  - yr Economi Wledig – rhannwyd gwybodaeth am brosiectau Bwyd a Diod a Thwristiaeth

Diolchodd y Cadeirydd i Ceri am y cyflwyniad, a dywedodd ei bod yn anhygoel gweld yr hyn sydd wedi'i gyflawni gyda chyn lleied o arian.

Llongyfarchodd AW y tîm a dywedodd bod y cyflwyniad yn amlinellu'r cyflawniadau, canlyniadau'r prosiectau a sut roeddent yn cysylltu â'r Cynllun Rheoli

Llongyfarchodd EW y tîm hefyd, yn arbennig o ran Park Run Llangollen a Gwyliau Cerdded Prestatyn. Nid oedd y rhain yn brosiectau mawr, ond mae'r gwerth am arian a'r manteision penodol maent yn eu cynnig i gymaint o bobl yn anhygoel.

6. **Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM BROSIECT DYNODIAD PARC CENEDLAETHOL GOGLEDD DDWYRAIN CYMRU**

Rhoddodd Ash Pierce, Cyfoeth Naturiol Cymru, gyflwyniad a oedd yn cynnwys gwybodaeth ar y pwyntiau canlynol:-

- Trosolwg – Amserlen

- Ardal y Chwilio
- Cyfathrebu ac Ymgysylltu
- Ymgysylltu diweddar a digwyddiadau i ddod
- Positifrwydd/ negyddoldeb cychwynnol
- Meysydd o Ddiddordeb
- Angen eglurder ar fanteision Dynodiad Parc Cenedlaethol
- Themâu cyffredin

Dywedodd y Cadeirydd, gan nad oedd gan y pwyllgor bwerau dirprwyol i drafod hyn, y dylid ystyried pob cwestiwn ar sail unigol.

Mewn ymateb i gwestiwn gan AW ar ddull gweithredu Llywodraeth Cymru (LIC), eglurodd AP fod rhaid i CNC barhau'n ddiuedd, gan fod LIC yn ystyried nad oedd yn dylanwadu'n ormodol ar y broses na CNC. Unwaith y byddai'r cam ymgynghori yn cael ei gyrraedd, byddai modd i pawb roi sylwadau ac i CNC gyflwyno eu cynnig, yn nodi'r hyn roeddent o'r farn ei fod yn gywir. Yna, byddai LIC yn penderfynu a yw'r dystiolaeth yn gadarn, a fyddent yn cytuno â hi ac yn parhau ar y sail honno. Byddai gan bartneriaid eraill fwy o rôl eirioli drwy gydol y broses.

Gofynnodd AW a fyddai modd dosbarthu'r sleidiau i'r bwrdd. Cytunodd AP i rannu'r rhain.

Roedd JR yn meddwl tybed a oedd adborth i barciau cenedlaethol gymryd rhan fwy gweithredol o ran bioamrywiaeth, adfer natur a newid yn yr hinsawdd. Hefyd, o'r trafodaethau a gynhaliwyd gan Gyfeillion Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy, gofynnodd a fyddai'r newidiadau i ardal y chwilio ar gyfer y parc cenedlaethol yn cael eu hystyried.

Mewn ymateb, cyfeiriodd AP at rôl parciau cenedlaethol ac roedd yn credu bod dyhead i gael mwy o effaith. Roedd asesiad yn cael ei gynnal i nodi gwahanol ffyrdd o weithio o ran y prosesau rheoli cynaliadwy integredig. Fodd bynnag, nid oedd edrych y tu hwnt i'r sefydliad yn rhan o gylch gwaith ei dîm. Mewn perthynas ag ehangu'r chwiliad o'r awyr, dywedodd y byddai angen cyflwyno tystiolaeth a fyddai'n cael ei hystyried unwaith y byddai'r holl ymatebion wedi'u cyflwyno.

Cyfeiriodd Keith Davies at Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth Llywodraeth Cymru a gyflwynodd argymhelliad ar gyfer y broses o ddynodi parc cenedlaethol newydd. Byddai angen iddo ddangos sut mae wedi ymgorffori a mesur adferiad natur, lliniaru ac addasu hinsawdd, a fyddai'n brif flaenoriaeth i unrhyw barc cenedlaethol newydd a fyddai'n cael ei sefydlu.

Cyfeiriodd EW at y problemau a gafwyd o ran gormod o bobl yn ymweld â safleoedd megis Eryri, Moel Famau a Bwlch yr Oernant yn dilyn covid. Dywedodd AP, yn y sefyllfa hon, y byddai angen cyflwyno sylfaen dystiolaeth yn sefydlu a fyddai dynodiad parc cenedlaethol yn gwella, gwaethygu neu liniaru'r problemau hynny. Gan fod y problemau hyn yn bodoli eisoes o fewn yr AHNE, canfu y byddai hyn yn

gwneud pethau'n waeth, ond bod angen dealltwriaeth o'r hyn sy'n achosi'r lefel honno o ymwelwyr.

Roedd gan EW bryderon hefyd ynghylch twristiaeth mewn cyrchfannau poblogaidd ac roedd o'r farn eu bod â goblygiadau i geisiadau cynllunio o fewn awdurdodau lleol. Dywedodd AP mai cam nesaf y broses fyddai edrych ar y gwahanol ddewisiadau o ran cynllun y parc a rhagosodiad parciau eraill. Roedd yn bosibl y byddai ceisiadau cynllunio yn cael eu dirprwyo'n ôl i awdurdodau lleol er mwyn lleihau unrhyw effaith negyddol.

Cyfeiriodd KD at swyddogaeth ffurfiol unrhyw awdurdod newydd, gan ddweud y byddai trafodaethau'n cael eu cynnal ynghylch rhai o'r dewisiadau. Un dewis posibl ar gyfer parc cenedlaethol newydd gyda swyddogaethau cynllunio fyddai dirprwyo'r swyddogaeth reoli i'r awdurdodau cyfansoddol. Byddai'r rhain yn cael eu trafod ar gam nesaf y prosiect.

Dywedodd HS fod y cyflwyniad yn egluro'r broses ymgysylltu cynnar a gynhaliwyd gyda Chyfoeth Naturiol Cymru. Darllenodd y wybodaeth yng nghynllun Eryri, gan gynnwys nifer y datblygiadau ar y gweill, gyda'r amod bod pobl wedi byw a gweithio yn yr ardal am 5 mlynedd. Nodwyd hefyd bod cynllunio yn cymryd amser hir mewn parciau cenedlaethol; un diwrnod yn hirach oedd hyn mewn gwirionedd. Yna, cyfeiriodd ar y ddwy ddogfen a oedd yn destun ymgynghoriad gan Gyfoeth Naturiol Cymru, a dywedodd nad oedd modd i'r cyd-bwyllgor ymateb. Fodd bynnag, byddai modd i'r aelodau ymateb yn unigol i'r holiadur, cyn 27 Tachwedd.

7. **ADRODDAD ARIANNOL DATGANIAD BLYNYDDOL Y CYD-BWYLLGOR**

Cadarnhaodd SG mai dyma'r sefyllfa ariannol o ran monitro yn ystod y flwyddyn a chyfeiriodd at y prif bwyntiau ynddo. Roedd yr adroddiad yn dangos gorwariant o £17,000 y cyllidebwyd ar ei gyfer mewn gwirionedd, ac roedd tudalen 58 yn rhoi gwybodaeth a y cyfraniad o arian wrth gefn, sef y gorwariant. Amlygodd yr adroddiad hefyd bod £52,000 ar ôl yn y gronfa wrth gefn gyffredinol. Eglurwyd y risgiau o ran cyllid Awdurdodau Lleol a Llywodraeth Cymru. Gan gyfeirio at y Datganiad Blynyddol, nodwyd bod Archwilio Cymru wedi cadarnhau eu bwriad i ddechrau gweithio ar Datganiad Blynyddol ym mis Rhagfyr, gan ei orffen ym mis Ionawr.

PENDERFYNWYD

Bod yr Aelodau'n cydnabod iddynt dderbyn y wybodaeth ddiweddaraf.

8. **RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL**

Cyflwynodd HS y RhGD a chyfeiriodd at y prif faterion i'w hystyried.

9. **DYDDIADAU CYFARFODYDD Y DYFODOL**

Cynhelir y cyfarfod nesaf ar 12 Ebrill 2024.

Daeth y cyfarfod i ben am 11:20 am.

DRAFT

**Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy**
Clwydian Range
and Dee Valley

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol
Area of Outstanding Natural Beauty

**Cyfarfod Partneriaeth yr AHNE
Dydd Gwener 26 Ionawr 2024
am 10:00yb**

Cyfarfod Hybrid yn Swyddfeydd Caledfryn, Dinbych

Yn bresennol

Aelodau Partneriaeth yr AHNE

Andrew Worthington OBE (Cadeirydd)
Y Cyng. Bobby Feeley, CSDd (ar-lein)
Y Cyng. Martyn Hogg, CSDd
Y Cyng. Dave Healey, CSFf (ar-lein)
Y Cyng. Dan Rose, CSFf (ar-lein)
Ian Papworth, Del Roberts-Jones (ar-lein)
Diddordeb Trefol
Roger Cragg - Diddordeb Gwledig
Sandy Archdale - Diddordeb Rheoli Tir
Michael Skuse - Diddordeb Tirwedd
Fiona Gale - Diddordeb Treftadaeth a Gwledig
John Roberts - Diddordeb Mynediad a
Hamdden
Les Starling - Diddordeb Amgylchedd Naturiol
Rajan Madhok - Diddordeb Iechyd a Lles
(ar-lein)
Helen Job (ar-lein), David Davies (ar-lein)
Diddordeb Unigol

Arsylwyr Cyd-bwyllgor AHNE

Y Cyng. Dave Hughes (Cadeirydd) CSFf
(ar-lein)
Y Cyng. Emrys Wynne CSDd (ar-lein)

Tîm AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

Howard Sutcliffe, Swyddog AHNE
David Shiel, Rheolwr Ardal yr AHNE
Huw Morgan, Swyddog Adnoddau Naturiol a
Ffermio
Rachel Jones, Uwch Geidwad
Ceri Lloyd, Swyddog atblygu Cynaliadwy AHNE
Karen Weaver, Cydlynnydd yr AHNE
Ros Stockdale, Swyddog Datblygu

Cyngor Sir Ddinbych

Huw Rees, Rheolwr Gwasanaethau
Treftadaeth a Chefn Gwlad

Cyngor Sir y Fflint

Tom Woodall, Rheolwr Mynediad a'r
Amgylchedd Naturiol

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrexham

Mike Bather, Safle Treftadaeth y Byd (ar-lein)

Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro

Anna Jones (ar-lein)

Tirweddau Cymru

Ruth Lovell (ar-lein)

Cyfoeth Naturiol Cymru

Ash Pearce, Rhaglen Tirweddau Dynodedig
Carole Rothwell (ar-lein)
Richard Dearing (ar-lein)

CADW

Fiona Grant, Guy Salkeld (ar-lein)

Arsylwr yn y Cyfarfod

Clive Jones

Cyflwynwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan:

Y Cyngwr. Win Mullen James, Alan James, Paul Cunningham, ac Ashley Batten, Christine Evans, Rhun Jones, Rhian Pierce, Hannah Marubbi

1. Croeso

Agorodd y Cadeirydd y cyfarfod a chroesawodd y Cyngwr. Bobby Feeley yn ôl i'r Bartneriaeth, gan egluro bod y Cyngwr. Feeley wedi disodli'r Cyngwr. Jon Harland.

Hefyd fe groesawodd Ruth Lovell, Anna Jones, Ash Pearce, a'r arsylwr yn y cyfarfod, Clive Jones.

Cytunwyd y dylid anfon negeseuon o ddymuniadau gorau ar ran y Bartneriaeth i'r Cyngwr. Paul Cunningham a Dr Christine Evans sydd yn yr ystyby.

2. Nodiadau o'r Cyfarfod Blaenorol a Materion yn Codi

Tudalen 2, Eitem 2 'aelod o Dîm Llysfasi i'w ystyried ar gyfer aelodaeth o'r bartneriaeth', a dywedodd Howard nad oedd hyn yn 'gam gweithredu' ond yn hytrach yn gynnig a fyddai'n cael ei ystyried fel rhan o'r broses adolygu.

Cam Gweithredu

Mari Jones, Swyddog Ymgysylltu'r AHNE i edrych i mewn i'r opsiynau.

Tudalen 3, Eitem 5 - Diweddariad ar yr Adolygiad o Weithgorau – Ystyried grŵp penodol i iechyd a gweithgor ffermio. Ymatebodd Howard gan ddweud bod y gweithgorau'n dal i gael eu hystyried a bod nifer o dirfeddianwyr / ffermwyr wedi cael eu nodi. Parhaus

Tudalen 5 – Statws Parc Cenedlaethol ar gyfer Gogledd Ddwyrain Cymru

Cyfeiriodd Mike Skuse at y sesiwn Holi ac Ateb - 'A fyddai ardaloedd y Brenig a'r Alwen (mae tyrbinau gwynt yn yr ardaloedd hyn) yn cael eu hystyried ar gyfer yr ardal chwilio', a gofynnodd a oedd yr ymateb yn gywir, ymatebodd Ash Pearce gan ddweud nad oedd unrhyw ardal wedi'i heithrio oherwydd bod ynni adnewyddadwy yn bresennol. Mae rhai awgrymiadau wedi'u derbyn yn ystod y cyfnod ymgysylltu a bydd yr ardaloedd hynny'n cael eu hystyried.

Cyfeiriodd hefyd at Gwestiwn 4 'A oedd estyniad i'r AHNE wedi cael ei ystyried?'

Dywedodd Ash y byddai pob ardal yn cael ei hailystyried a, fwy na thebyg, byddai ardal yr AHNE presennol yn aros yn debyg iawn gydag ychydig o ffiniau'n cael eu symud.

Cytunwyd fod y cofnodion yn gywir.

2b Nodiadau'r Prosiect Ein Tirlun Darluniadwy

Rhoddodd David Shiel y wybodaeth ddiweddaraf am y prosiect:

Cynhaliwyd arddangosfa derfynol yn Oriol Dory, a bydd prif gynnwys yr arddangosfa'n cael ei arddangos yn Amgueddfa Llangollen. Mae'r estyniad o Wenffrwd i'r gamlas bellach wedi'i gwblhau, ac mae'n bosib cerdded yn rhwydd i'r dref bellach.

Llyfr Etifeddiaeth Ein Tirlun Darluniadwy – *Dyffryn Dyfrdwy: Creu Ein Tirlun Darluniadwy.*

Lansiwyd y llyfr ym mis Tachwedd ac mae ar werth yn Loggerheads a Phlas Newydd am £12.

Cytunwyd i ymestyn y prosiect am 12 mis. Mae'r prosiect bellach yn ei chweched flwyddyn.

Llongyfarchodd y Cadeirydd y tîm cyfan am eu gwaith ardderchog.

3. Y Wybodaeth Ddiweddaraf am y Prosiect Gweithio gyda Gwlân

Cyflwynodd Ros Stockdale, Swyddog Datblygu'r AHNE, y wybodaeth ddiweddaraf am y prosiect, yn cynnwys amcanion y cynllun, y gwaith sydd wedi'i wneud gan Gwlangollen a'r AHNE, a sut mae'r prosiect wedi helpu i leihau ein hól-troed carbon, taenu gwllân yng Ngardd Gymunedol Corwen, matiau gwllân wedi'u gwehyddu (Flintshare), Wool Insulation Wales.

Pryderodd Aelod ynghylch mewnfario gwlan a dywedodd y dylid defnyddio gwlan o Gymru ble bynnag y bo'n bosib. Cyfeiriodd y Cadeirydd at y cynnydd sylweddol sydd wedi'i wneud gyda'r prosiect.

4. **Cyflwyniad Tirweddau Cymru**

Eglurodd Ruth Lovell fod Tirweddau Cymru yn bartneriaeth rhwng y 5 AHNE (Tirweddau Cenedlaethol) a'r 3 Awdurdod Parc Cenedlaethol yng Nghymru, sy'n cydweithio i fynd i'r afael â heriau a rennir, yn cynnwys gweithredu ar newid hinsawdd a chyflwr natur. Cafodd ei chreu yn dilyn Adroddiad Marsden. Mae Howard yn aelod o'r Bwrdd ac mae aelodau eraill o staff yr AHNE hefyd yn cymryd rhan.

Rhodddwyd gwybodaeth am y sleidiau canlynol: cymryd rhan yn yr argyfwng natur a hinsawdd, cydweithio ar draws tirweddau a meysydd gwaith, rhaglen buddsoddiadau cyfalaf Tirweddau Cynaliadwy Lleoedd Cynaliadwy.

5. **Cyflwyniad ar Gynhwysiant, Amrywiaeth a Llywodraethu**

Cyflwynodd Anna Jones wybodaeth gefndir ac eglurodd yr Amcanion Strategol ar gyfer y rôl: Datblygu, gweithredu ac arwain cynllun gweithredu ar draws y tri Awdurdod Parc Cenedlaethol a thirweddau dynodedig eraill fel sy'n briodol i wneud gwelliannau sylweddol mewn perthynas â:

- ✚ Nodi a datblygu hyfforddiant i gefnogi a datblygu aelodau
- ✚ Ymgymryd â gwaith i hyrwyddo amrywiaeth ymysg staff ac aelodau'r Awdurdodau Parciau Cenedlaethol
- ✚ Gwella amrywiaeth yn fewnol
- ✚ Nodi a datblygu mesurau i wella amrywiaeth ymwelwyr i Dirweddau Dynodedig
- ✚ Cefnogi Tirweddau Dynodedig i ymateb i fentrau allweddol Llywodraeth Cymru yn cynnwys y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol a safonau'r Gymraeg, yn ogystal â chynyddu eu cyfraniad tuag at fynd i'r afael â thlodi plant a thlodi gwledig (ffocws mentrau LIC)

Trafodwyd cysylltu pobl iau â chefn gwlad, cynigodd Fiona Gale y gallai Treftadaeth fod yn llwybr da i gefn gwlad ar gyfer pobl ifanc, ac ychwanegodd Fiona Grant y dylai grwpiau archeoleg iau, gyda chymorth Cadw o bosib, fod yn rhan o'r prosiect ar lefel strategol, ychwanegodd Howard bod dau grŵp Ceidwaid Ifanc o fewn yr AHNE ac y byddai Cynhadledd Ewropeaidd y Ceidwaid Ifanc yn cael ei chynnal gan ein AHNE eleni.

Mewn ymateb, eglurodd Ruth fod gwaith cefndir yn mynd rhagddo gyda chyllid drwy Gronfa Dreftadaeth y Loteri yn cael ei archwilio. Hefyd, mae strategaeth cyfryngau cymdeithasol a chyfathrebu yn cael ei datblygu. Awgrymwyd y dylid ystyried gosod gasibo dros dro i ddarparu gwybodaeth i bobl ifanc am yr AHNE.

Cam Gweithredu

- ✚ Cynigiwyd y dylid gwahodd Ceidwad Ifanc ac Archeolegydd Ifanc i gyfarfod Partneriaeth yn y dyfodol
- ✚ Ystyried cysylltu gyda myfyrwyr coleg a phrifysgol

Holodd Aelod ynghylch sut gall gwaith Tirweddau Cymru gysylltu â Chynllun Rheoli'r AHNE; mewn ymateb eglurodd Howard y byddai Tirweddau Cymru yn dylanwadu ar gynlluniau cenedlaethol a rhanbarthol mawr, a bod Cynllun Rheoli'r AHNE yn canolbwyntio ar gynlluniau lleol.

Holodd Mrs Archdale pam nad yw ffermio a da byw yn cael mwy o sylw yn y cyflwyniadau yma. Eglurodd Ruth fod llawer o wybodaeth wedi'i chael gan y gymuned amaethyddol, ac ymddiheurodd os nad yw'r wybodaeth honno wedi'i chyfleu'n glir.

Gofynnodd Rajan Madhok pa waith oedd yn cael ei wneud i ymgysylltu gyda Lleiafrifoedd Ethnig, a dywedodd Howard fod estyn allan yn bwysig iawn. Fodd bynnag, roedd capasiti staff yn broblem ar hyn o bryd.

Wrth grynhoi dywedodd y Cadeirydd, ar lefel genedlaethol a gyda'r gwaith yr oedd y grŵp wedi clywed amdano heddiw, y dylai hyn helpu i fynd i'r afael â rhai o'r problemau.

6. Prosiect Parc Cenedlaethol ar gyfer Gogledd Ddwyrain Cymru

Diolchodd Ash Pearce, Rheolwr y Prosiect, i'r Bartneriaeth am ei wahodd i'r cyfarfod. Eglurodd y cafwyd ymateb da i'r cyfnod ymgysylltu a gynhaliwyd i geisio nodi problemau a phryderon gyda'r prosiect. Cafwyd mil o ymatebion, ynghyd ag e-byst ac ymholiadau. Cynhaliwyd cyfarfodydd gydag Awdurdodau Lleol, Llywodraeth Cymru a budd-ddeliliaid. Roedd rhestr gynhwysfawr o ymholiadau wrthi'n cael ei llunio, a byddai Adroddiad Ymgysylltu yn cael ei gynhyrchu maes o law.

Cafwyd trafodaeth i ddilyn. Mewn ymateb i gwestiwn gan Mrs Archdale ar gyllideb y prosiect, cadarnhaodd Ash fod gan y prosiect gyllideb o £700,000 y flwyddyn, gan egluro bod y gyllideb hefyd i'w defnyddio ar gyfer gwaith cenedlaethol ar agweddau eraill o harddwch naturiol. Fodd bynnag, dywedodd fod tanwariant y llynedd gydag ond traean o'r gyllideb wedi'i defnyddio. Ymatebodd Mrs Archdale gan ddweud nad oedd yr ardal, yn ei barn hi, yn gallu ymdopi gyda nifer yr ymwelwyr ac nid oedd yn cytuno gyda defnyddio arian y trethdalwyr ar gyfer y dynodiad. Mynegwyd pryderon cyffredinol ynghylch rhagdybiaethau o'r Parc Cenedlaethol nes bod y dystiolaeth wedi'i chasglu a'i chyflwyno (dylai'r broses nodi bob 'Grym dros Newid'). Pwysleisiodd Ash fod CNC yn ddiduedd yn y broses ddynodi.

Gofynnwyd a fyddai ymweliadau safle yn cael eu gwneud i ardaloedd a gynigir yn ychwanegol. Cadarnhaodd Ash y byddai'r holl ardaloedd yn cael eu gwerthuso a'u hymweld, gan ychwanegu bod ymarfer ymgysylltu wedi'i gynnal, ac nid ymgynghoriad. Bydd proses ymgynghori ffurfiol i ddilyn.

Gan gyfeirio at Hiraethog / Mynydd Hiraethog, cadarnhawyd bod yr ardal wedi'i hystyried ac y byddai cyhoeddiad yn cael ei wneud yn y dyfodol agos.

Soniodd Aelod y gellir rheoli effaith nifer yr ymwelwyr yn fwy effeithiol gyda'r cyllid ychwanegol a fyddai'n cael ei gyflwyno gyda'r dynodiad Parc Cenedlaethol, ac fe allai hefyd gynorthwyo â gwytnwch cymunedau.

Wrth grynhoi, dywedodd y Cadeirydd bod yr holl safbwyntiau a godwyd yn y cyfarfod yn cael eu nodi a'u gwerthfawrogi a phwysleisiodd fod yn rhaid ystyried y manteision ar gyfer y gymuned ffermio. Gan gyfeirio at gyllideb y prosiect, dywedodd ei fod yn swm bach o gymharu â'r manteision hamdden ac iechyd a lles y bydd yn dod i'r ardal. Ychwanegodd fod Parciau Cenedlaethol yn asedau cenedlaethol mawr ac nad oes dynodiad byd-eang uwch, a gallai'r AHNE fod yn rhan o hynny.

7. Cronfa Ffyniant Bro – Moel Famau a Pharc Gwledig Loggerheads

Darparodd Rheolwr Ardal yr AHNE, David Shiel, gyflwyniad PowerPoint ar ddau brosiect Ffyniant Bro.

Parc Gwledig Loggerheads

I'w gyflawni erbyn mis Mawrth 2025, i gwrdd â'r galw yn sgil cynnydd yn nifer yr ymwelwyr. Mae'r prosiect yng nghamau cynnar y broses syniadau a dylunio.

Gwella'r Ganolfan Ymwelwyr – caffi a gofod awyr agored ar gyfer arlwyyo. Codwyd yr adeiladau yn 1985.

Liniaru llifogydd – mae'r parc wedi cael llifogydd sawl gwaith. Mae Waterco wedi'i benodi i gynghori.

Llwybrau beicio estynedig – mae llwybr beicio caniataol yno'n barod, y cynnig yw gwella'r llwybr a'i wneud yn fwy deniadol. Mae'r llwybr i gyd ar dir CSDd.

🚧 **Moel Famau**

Mae nifer yr ymwelwyr wedi cynyddu'n sylweddol. Mae yna gwt bugail ym maes parcio Bwlch Pen Barass bob hyn a hyn, ond yn bennaf ar benwythnosau. Fodd bynnag, mae'n heriol i'w redeg ac nid oes trydan. Mae ystyriaeth hefyd yn cael ei rhoi i sefydlu canolbwynt a thoiledau newydd, ynghyd â chyfleuster i werthu lluniaeth a chynnal ymgyrchoedd.

Nid oedd dŵr na thrydan ym Mhen Barras, a byddai angen caniatâd cynllunio.

Byddai ymgynghoriad yn cael ei gynnal. Byddai'r canolbwynt yn cael ei ddylunio mewn modd sensitif i gyd-fynd â'r dirwedd ac i wella'r profiad i ymwelwyr.

8. **Y Wybodaeth Ddiweddaraf gan Swyddog yr AHNE**

🚧 **Brandio Tirweddau Cenedlaethol**

Darparodd Howard Sutcliffe gyflwyniad ar 'Tirweddau Cenedlaethol' (yr enw newydd ar AHNEoedd) gan egluro bod bron pob AHNE yn y DU wedi newid eu henw i '**Tirweddau Cenedlaethol**' yn dilyn lansio'r brandio newydd fis Medi 2023. Ychwanegodd nad oedd yr acronym AHNE yn hawdd ei ddefnyddio a'i fod yn cael ei gamsillafu'n aml a chytunwyd y byddai 'Tirweddau Cenedlaethol' yn llawer haws i'w gofio a'i hyrwyddo. Daw'r holl gyllid ar gyfer newid y brandio yn gan y National Landscapes Association.

Cytunwyd y byddai'r ailfrandio yn gallu peri dryswch ochr yn ochr ag ystyried parc cenedlaethol. Fodd bynnag, os nad yw'r AHNE yn newid ei enw fe all fod yr unig AHNE i beidio â gwneud hynny. Cynigiwyd creu Grŵp Tasg a Gorffen i ystyried yr eitem ymhellach. Gofynnodd y Cadeirydd i'r Aelodau a ydynt yn dymuno cael eu cynnwys yn y grŵp.

Cam Gweithredu

- 🚧 Bydd yr AHNE yn ystyried newid i'r brandio newydd dros y misoedd nesaf
- 🚧 Bydd Grŵp Tasg a Gorffen yn cael ei gynnull i ystyried y newid ymhellach a bydd eitem yn cael ei chyflwyno eto yn y cyfarfod nesaf
- 🚧 Bydd Howard yn cyflwyno'r cynnig yng nghyfarfod nesaf y Cyd-bwyllgor

9. **Unrhyw Fater Arall**

🚧 Cronfeydd Dŵr yng Nghilcain

Mynegodd Sandy Archdale bryderon fod y cronfeydd dŵr yng Nghilcain wedi cael eu draenio'n ddiweddar, ac nid oedd ymwelwyr yn gallu pysgota yno mwyach, mewn ymateb, eglurodd Howard fod y penderfyniad wedi cael ei wneud gan Dŵr Cymru.

- 🚧 Roedd CSDd wedi prynu tir ger Moel y Plas yn ddiweddar.
- 🚧 Mae Sam Kenyon wedi'i benodi'n Swyddog y Gylfinir.

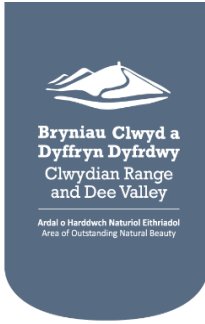
10. **Dyddiadau'r cyfarfodydd nesaf:**

Dydd Gwener 7 Mehefin 2024 10:00

Dydd Gwener 18 Hydref 2024 10:00

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Prosiect Ein Tirlun Darluniadwy
Cofnodion Cyfarfod y Grŵp Llywio,
Caffi Wylfa, Castle Road
Y Waun, Wreccsam.

Dydd Mawrth, 23 Ionawr 2024 10am tan 12 canol dydd.

Aelodau yn Bresennol

David Shiel (DS), Hannah Marubbi (HM) Jillian Howe (JH), Sallyanne Hall (SH), Mike Bather (MB), Howard Sutcliffe (HS), Huw Rees (HR), Ffion Roberts (FR), Fiona Gale (FG) John Roberts (JR).

Ymddiheuriadau

Lynne Jones (LJ), Nicola Lewis-Smith (NLS), Rhun Jones (RJ) Paul Evans (PE), Del Roberts Jones (DRJ), Fiona Grant (FGr),

1. Croeso ac Ymddiheuriadau	Croesawyd pawb i'r cyfarfod a nodwyd yr ymddiheuriadau.	Camau Gweithredu
2. Cofnodion y cyfarfod diwethaf	Cysylltu ag Ian Hughes, Cyfoeth Naturiol Cymru ynglŷn â chynrychiolydd yn lle Alun Price. Rhoddodd MB y wybodaeth ddiweddaraf i'r grŵp ar brosiect creu celf a ariannwyd gyda £250,000 SPF ynghyd â Safle Treftadaeth y Byd a gyflawnir erbyn Hydref 2024. Bydd cyfarfod ymgynghori yn cael ei gynnal ym Masn Trefor ar 7 / 8 Chwefror i gyfarfod Claire sy'n rheoli'r prosiect a bydd yn dymuno trafod ymgysylltu â'r gymuned, ysgolion, partneriaid a chysylltiadau â gwaith a fydd yn cyfannu ac yn ychwanegu at y gwaith a gyflawnwyd eisoes gan OPL. OPL i anfon ein strategaeth ddehongli i'r prosiect ac i rannu manylion yr ymgynghoriad gydag Emma Jayne Holmes.	HS/DS Ein Tirlun Darluniadwy

	<p>Dim newid ar unrhyw newyddion am gyllid pellach ar gyfer cwblhau'r cwt Lengtsmans yn Froncysyllte.</p> <p>Roedd trafodaethau a gafwyd ar gyfer cofnodion y cyfarfod diwethaf wedi eu cofnodi yn 3. Cofrestr Risg o dan destunau penodol.</p>	
<p>3. Cofrestr Risg y Prosiect</p>	<p><u>Porthdy Dinas Brân</u> Bydd gwaith atgyweirio'r llwybr i fyny at y porthdy ar yr ochr panorama yn dechrau yn y gwanwyn pan fydd y tywydd wedi gwella.</p> <p><u>Dehongliad</u> Dal i aros am 4 o'r paneli hyn i'w cwblhau a'u gosod ar safle Rhaeadr y Bedol.</p> <p><u>Llyfr Etifeddiaeth y Prosiect</u> Cafodd llyfr Ein Tirlun Darluniadwy ei lansio cyn y Nadolig yn Llyfrgell Llangollen. Roedd 1030 o gopiau wedi eu hargraffu, 200 copi wedi eu gwerthu hyd yma drwy TIC Llangollen, yr amgueddfa yn Llangollen, TIC Wrecsam a siop Loggerheads. Ym mis Mawrth, bydd canolfan ymwelwyr Basn Trefor a Phlas Newydd yn gwerthu'r llyfr pan fyddant yn agor. Mae llyfrau yn cael eu gwerthu i gyflenwyr gyda phris adwerthu a argymhellwyd. Dim cynlluniau i ailargraffu ar hyn o bryd.</p> <p><u>Adeilad y Pwmp Gwasgu</u> Mae gwaith yn parhau ar adeilad y pwmp gwasg ym Mhlas Newydd ac mae'r contractwr angen gorffen y to. Bydd y daith yn ddibynnol ar y tywydd. Mae'r gwaith haearn yn cael ei osod ar yr adeilad yr wythnos hon. Roedd gan Lisette y garddiwr gynlluniau i ddechrau ar ardd y gors yn y 3 mis nesaf ar ôl i'r adeilad gael ei gwblhau.</p> <p><u>Rheoli Panorama</u> Roedd yn rhaid ail-wneud arwyddion panorama oherwydd gwall bach. Roedd Cyfoeth Naturiol Cymru wedi codi rhai cwestiynau pellach ynglŷn â gosod yr arwyddion mewn ardal ACA, roedd y tîm yn gobeithio y byddai'r rhain yn cael eu goresgyn ac y bydd yr arwyddion yn cael eu gosod yn fuan. Y gobaith yw y bydd yr arwyddion hyn yn annog pobl i beidio parcio yn ddiotal gan ddifrodi'r tir mewn 4 ardal allweddol a chodi ymwybyddiaeth am statws yr ardal. Roedd taith gerdded bioamrywiaeth yn cael ei threfnu yma ar gyfer mis Mai ac ymhellach i'r haf.</p> <p><u>Parc Piced Wenffrwd</u> Mae llwybr cysylltu Wenffrwd i'r gamlas bellach wedi'i gwblhau ac mae wedi derbyn ymateb ac adborth da. Mae dewisiadau ar gyfer costau gwaith pellach ar y safle y tu hwnt i gwmpas y prosiect Ein Tirlun Darluniadwy wedi'i wneud. Bydd yr ardal ble mae'r cyfansawdd yn cael ei ddatblygu, ei dacluso a'i wneud yn ardal weithredol gyda ffens well. Bydd y gwaith gyda'r effaith fwyaf yn cael ei wneud gyntaf oherwydd y cyfyngiadau ariannol. Bydd grwpiau</p>	

	<p>cymunedol a gwirfoddolwyr yn gallu defnyddio'r manau ar gyfer gweithgareddau. Bydd tariffau parcio yn dechrau cyn y Pasg.</p> <p><u>Llwybrau Cylchol Darluniadwy</u> Mae taflen taith gerdded <i>Cefn Mawr</i> nawr wedi'i chwblhau. Bydd gwelliannau yn cael eu gwneud i rai o'r llwybrau ar hyd y llwybr hwn drwy ddefnyddio'r Gronfa Ffyniant Bro. Bydd y daflen yn cael ei dosbarthu ar gyfer agoriad Basn Trefor ac ar gyfer lansio'r daith ym mis Mawrth gyda'r tîm ceidwaid AHNE. Roedd MB yn awgrymu cael arwyddion ar y panel dehongli ar gyfer safle JC Edwards i hysbysu pobl am y daith, cyfle i hybu'r daith. Cafwyd trafodaeth ynglŷn â sut i hyrwyddo'r llwybrau yn y safleoedd hyn.</p> <p><i>Cynhaliwyd Taith Y Waun</i> ym mis Rhagfyr ac roedd pawb oedd yn bresennol wedi mwynhau er gwaethaf y glaw.</p> <p><i>Darganfod Llwybrau Dyffryn Dyfrdwy</i>, sef hen lyfryn Darganfod Corwen. Roedd JH yn ailddylunio hwn ac yn aros i fapiau gael eu dylunio ar hyn o bryd. Roedd y tîm wedi bod yn gwirio rhai o'r llwybrau fydd yn cael eu defnyddio i sicrhau eu bod yn addas ac yn hygyrch a holl seilwaith ac arwyddion yn eu lle. Roedd gan Reilffordd Llangollen ddiddordeb mewn cyllido arwyddion i'w defnyddio yn Rheilffordd Corwen.</p> <p>Gofynnodd y Cadeirydd a fyddai'n bosibl i'r holl aelodau dderbyn set cyflawn o'r holl daflenni teithiau cerdded yn y cyfarfod nesaf. Gofynnodd y Cadeirydd i'r tîm wahodd Crwydro Wrecsam ac aelodau lleol yr ardal ar gyfer lansio'r daith gerdded ym mis Mawrth.</p> <p><u>Y Bws Darluniadwy</u> Roedd y gwasanaeth yn profi'n boblogaidd iawn a bydd yn rhedeg eto y flwyddyn nesaf o 30 Mawrth tan 31 Awst. Bydd y system ffioedd yn newid eleni, gan y byddwch yn gallu talu ble byddwch ond yn talu am eich siwrnai.</p> <p><u>Pecynnau Addysg</u> Mae trafodaethau yn cael eu cynnal gyda Muddy Publishing yn cynnwys rhai o'r cymeriadau/delweddau ar y wefan Safle Treftadaeth y Byd ym mhecynnau addysg Ein Tirlun Darluniadwy a chostau defnyddio'r rhain.</p> <p>SH - pecyn dawnys nawr wedi'i gwblhau ac wedi'i gysylltu â'r cwricwlwm newydd gyda JH yn gweithio ar y brandio a chreu 'power point' newydd ar gyfer rhai o'r gweithgareddau.</p> <p>Bydd y pecynnau addysg AHNE Bryniau Clwyd yn cael eu cysylltu â'r gwaith hwn ar Dyffryn Dyfrdwy yn y pen draw. Bydd cyfarfod ar 17 Mawrth yn edrych ar yr adnoddau craidd ar y porthol.</p> <p><u>Yr Arddangosfa Derfynol</u> Bydd Amgueddfa Llangollen yn arddangos rhywfaint o arddangosfa Ein Tirlun Darluniadwy o ddiwedd Ionawr ac mae Capel Ebenezer yng Nghefn Mawr wedi dangos diddordeb yn yr arddangosfa ar gyfer y gwanwyn / haf.</p> <p>Mae HM yn cynnal trafodaeth gyda'r Eisteddfod Ryngwladol i gynnwys rhywfaint o'r arddangosfa yn ystod wythnos yr Eisteddfod. Bydd y paneli myriorama llawn yn cael eu harddangos mewn arddangosfa yn Aberystwyth o Chwefror i Mai.</p>	<p>Tîm Ein Tirlun Darlun</p> <p>HS</p>
--	---	--

	<p>Dyweddodd HS fod gan Cadwyn Clwyd le yn eu hadeilad ar gyfer yr arddangosfa a fyddai'n galluogi iddi gael ei harddangos yng Nghorwen. HS i archwilio gyda Cadwyn Clwyd.</p> <p><u>Staffio Ein Tirlun Darluniadwy</u> Roedd staffio wedi'i nodi yn oren ar y gofrestr gan fod gan y prosiect o dan flwyddyn i redeg nes bydd yn gorffen.</p>	
4. Dogfennau Diwedd Prosiect.	<p>Bydd yr adroddiad gwerthuso manwl terfynol ar gyfer y prosiect yn cael ei lunio gan Twenty Degrees Consulting ar gyfer y Loteri erbyn Medi. Bydd HM yn cyfarfod gyda nhw yr wythnos hon i drafod yr amserlen ar gyfer adroddiad drafft fel y gall y tîm lunio ystadegau. Bydd dogfen lai gydag ystadegau allweddol ac uchafbwyntiau sy'n nodi'r llwyddiannau yn y prif adroddiad mewn fformat ffeithlun hefyd yn cael ei llunio. Cafodd y grŵp drafodaeth ynglŷn â'r math o adroddiad a'i ddefnydd.</p> <p>Bydd y cynllun cynnal a chadw yn mapio'r cynlluniau prosiect ar gyfer y 10 mlynedd nesaf ar gyfer gwaith cynnal a chadw a gwblhawyd yn ystod y 6 blynedd diwethaf. Bydd y cynllun hwn yn datgloi gwerth £50k o gyllid ar gyfer y cynnal a chadw.</p> <p>Roedd DS yn mynegi diddordeb mewn mynd â'r strategaeth ymadael i'r partneriaid i ddangos beth oedd y prosiect wedi'i gyflawni yn ystod y 6 blynedd diwethaf. Gallai'r cyfarfod bwrdd Safle Treftadaeth y Byd ar 12 Ebrill fod y cyfarfod cyntaf ble gallai cynllun cynnal a chadw a llwyddiannau Ein Tirlun Darluniadwy gael ei adolygu a chodi'r cwestiwn am ddyfodol y gwaith o fewn Safle Treftadaeth y Byd.</p>	
6. Unrhyw Fater Arall	<p><u>Y Wybodaeth Ddiweddaraf am Raeadr Y Bedol</u> Mae'r maes parcio yn y safle hwn ynghau ar hyn o bryd gan fod gwaith gosod tanc septig yn cael ei gynnal hyd at ddiwedd Chwefror. Mae'r gwaith hwn yn cynnwys manau parcio ychwanegol a gwella tu blaen y bloc toiledau. Bydd y pwyntiau mynediad yn newid gyda chyswllt gwell o'r maes parcio i'r eglwys yn Llantysilio. Bydd y rhwystr uchder yn cael ei osod yn ystod mis Mawrth. Y tu allan i'r man parcio, bydd yna bwynt parcio bws mini / gollwng yn cael ei greu ar gyfer y gymuned canwio.</p> <p>Bydd y gwasanaeth Bws Darluniadwy eleni yn cynnwys gwasanaeth tapio a all helpu pobl i allu cael mynediad i safle Rhaeadr y Bedol ac mae Rheilffordd Llangollen yn trafod y dewis o gael gwasanaeth gwennol ar gyfer trên o Langollen i'r Berwyn.</p> <p>Cynhaliodd y grŵp drafodaeth gyffredinol ynglŷn â pharcio o amgylch y prif safleoedd poblogaidd o fewn Dyffryn Dyfrdwy.</p>	
7. Dyddiad y Cyfarfod Nesaf	Cynhelir y cyfarfod nesaf ddydd Mawrth, 30 Ebrill yng Nghanolfan Gymunedol Froncysyllte.	

**Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy**
Clwydian Range
and Dee Valley

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol
Area of Outstanding Natural Beauty

Cynhaliwyd ar: 12 Ebrill 2024

Aelod / Swyddog Arweiniol: Ceri Lloyd

Awdur yr Adroddiad: Ceri Lloyd

**Teitl: *Siapio twristiaeth ar gyfer y dyfodol - gweithio mewn partneriaeth i gyflawni twristiaeth gynaliadwy*
Strategaeth Twristiaeth Gynaliadwy a Chynllun
Gweithredu 2023-2028**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Yr adroddiad hwn yw'r Weledigaeth a Chynllun Gweithredu a fwriadwyd ar gyfer Twristiaeth Gynaliadwy o fewn yr AHNE.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae'r strategaeth hon yn amlinellu'r weledigaeth hirdymor ar gyfer twristiaeth gynaliadwy yn AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Mae'r weledigaeth yn cydnabod;

- y nifer gynyddol o bobl sy'n cymryd rhan mewn hamdden awyr agored, sy'n rhoi mwy a mwy o bwysau ar ecosystemau bregus a gwerthfawr
- yr heriau rhanbarthol a byd-eang sy'n codi o argyfyngau hinsawdd a natur
- yr heriau sy'n wynebu'r diwydiant yn sgil yr argyfwng costau byw a thueddiadau mewn twristiaeth ar ôl Covid-19
- y statws Parc Cenedlaethol arfaethedig ar gyfer ardal sy'n cynnwys AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Mae angen gwneud penderfyniad ar Weledigaeth a Chynllun Gweithredu Twristiaeth Gynaliadwy ar gyfer yr AHNE.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Gofynnir i'r Aelodau fabwysiadu Gweledigaeth a Chynllun Gweithredu Twristiaeth Gynaliadwy ar gyfer yr AHNE sy'n cynnwys 2023-2028.

4. Manylion yr adroddiad.

Mae'r Weledigaeth a Chynllun Gweithredu Twristiaeth Gynaliadwy newydd i'w weld yn atodiad 1.

5. Sut mae'n cyfrannu at Flaenoriaethau Cynlluniau Rheoli AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy?

Nod y strategaeth hon yw diffinio llwybr i gyflawni'r weledigaeth hon ar gyfer twristiaeth gynaliadwy sy'n cyd-fynd â phedair prif thema Cynllun Rheoli'r AHNE 2020-2025; Natur, Tirwedd a Threftadaeth, Addasu i Hinsawdd sy'n Newid, Hamdden, Iechyd a Lles a'r Economi Wledig.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Cafodd cyllid ei sicrhau ar gyfer llunio'r strategaeth hon. Mae gan rai swyddogion AHNE gyfrifoldeb i ddarparu elfennau o'r cynllun gweithredu yn ystod amser swyddog. Disgwylir i sefydliadau partner hefyd ddarparu elfennau o'r cynllun gweithredu. Gofynnir am gyllid allanol ar gyfer y camau mwy cymhleth hefyd fel y Gronfa Datblygu Cynaliadwy, cronfa Lleoedd Cynaliadwy Tirluniau Cynaliadwy, y Pethau Pwysig ac ati. Nid oes yna oblygiadau uniongyrchol ar feysydd gwasanaeth eraill.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Amherthnasol

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Mae gwaith ar y strategaeth wedi ei lywio gan y Gweithgor Twristiaeth Gynaliadwy sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r sector gan gynnwys timau twristiaeth o bob awdurdod lleol, grwpiau busnes a chynrychiolaeth sector unigol. Cafodd dau weithdy eu cynnal gyda'r gweithgor:

- Dydd Mawrth 25 Ebrill 2023
- Dydd Mawrth 18 Gorffennaf 2023

Cafodd y gwaith drafft ei gyflwyno yn Fforwm Twristiaeth Sir Ddinbych ar 25 Hydref 2023 hefyd.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae costau gweithredu'r Weledigaeth a Chynllun Gweithredu Twristiaeth Gynaliadwy ar gyfer yr AHNE ar gyfer 2023-2028 wedi eu hamlinellu yn adran 6 o'r adroddiad.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Er bod cynnydd yn y nifer o ymwelwyr yn dod â refeniw, mae hefyd yn ychwanegu pwysau sylweddol ar yr AHNE yn y meysydd canlynol:

- Traffig: parcio a phroblemau traffig
- Amgylchedd: erydiad, creu llwybrau answyddogol

- Staff ac Adnoddau: sbwriel, cynnal a chadw, gwrthdaro gyda defnyddwyr, cŵn oddi ar dennyn.

Bydd methu rhoi Cynllun Gweithredu Twristiaeth Cynaliadwy ar waith yn tanseilio ymdrechion i gadw a gwella harddwch naturiol yr ardal. Mae'r strategaeth yn edrych ar ddod o hyd i ffyrdd o gydbwysu effaith cynnydd mewn ymwelwyr gyda chynnal y nodweddion arbennig o'r tirlun maent wedi dod i'w weld.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'r sail Gyfreithiol yn Adran 101 (5) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 a Deddf Llywodraeth Leol 2000, lle gall Awdurdodau Lleol wneud trefniadau i 'gyflawni swyddogaethau ar y cyd gydag un neu fwy o Awdurdodau Lleol eraill drwy Gydbwyllgor'.

Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy
Clwydian Range and Dee Valley

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol
Area of Outstanding Natural Beauty

Appendix 1

Clwydian Range and Dee Valley AONB Shaping tourism for the future - working in partnership to deliver sustainable tourism

This strategy outlines a long-term vision for sustainable tourism within the Clwydian Range and Dee Valley AONB.

This vision recognises;

- the increasing number of people participating in outdoor recreation which is placing increasing pressure on fragile and precious ecosystems
- the global and regional challenges arising from climate and nature emergencies
- the challenges facing the industry arising from the cost of living crisis and tourism trends post-Covid 19
- the proposed National Park status for an area including the CRDV AONB.

This strategy seeks to define a pathway to achieving this vision for sustainable tourism that aligns with the four key themes of the AONB Management Plan 2020-2025; Nature, Landscape and Heritage, Adapting to a Changing Climate, Recreation, Health and Wellbeing, and the Rural Economy.

This sustainable tourism strategy for the CRDV AONB sets comprehensive long-term goals that will require procedural and management changes, along with research, learning and behavioural change. There is significant work to be done if they are to be achieved. The challenges cannot be met by the AONB alone but will require a collaborative approach from the public, private and third sector.

The CRDV AONB Sustainable Tourism Action Plan (2023-2028) represents the beginning of the journey to achieving the vision. The activities outlined in the Action Plan represent a challenging but pragmatic start.

This Vision . . .

...recognises that the communities/culture, landscape and environment of the Clwydian Range and Dee Valley AONB are central to the tourism offer of the region and defines how the management and delivery of tourism can promote and provide experiences of the uniqueness and beauty of the area whilst also protecting and enhancing its special qualities.

As organisations involved in the management and delivery of tourism within the AONB and as partners in the development and delivery of this strategy, we are committed to delivering a high-quality experience for our visitors which is underpinned by strong sustainability principles framed by the climate and nature emergencies.

We will ensure that the offer is holistically managed by a strong partnership committed to working together to meet our sustainability objectives.

As signatories to this long-term vision for sustainable tourism within the AONB, we will:

1. Communicate clearly to our visitors the value of our landscapes and biodiversity and our commitment to caring for our natural environment. When educating and engaging visitors with our natural environment we will present a clear expectation of how they should behave responsibly during their visit.
2. Consult with and engage communities to;
  - identify and address tourism-related issues
  - identify and act on opportunities to protect and promote cultural heritage and language
  - support and deliver projects that protect, restore and enhance biodiversity throughout the AONB with a focus on AONB-managed sites and protected species.
3. Support local businesses within thriving communities, focusing on;
  - the challenges faced by micro-businesses such as skills, staffing and fuel costs
  - opportunities to develop new products that engage visitors with the natural environment and culture of the AONB
  - embedding resilience and adapting to climate change, recognising and minimising risks from changing weather patterns and extreme weather events and responding creatively to business opportunities.
4. Support the tourism sector to meet strong low carbon, nature recovery objectives by;
  - better understanding the carbon footprint of visitors to the region and supporting and delivering carbon reduction projects
  - lobbying to ensure that low carbon, nature recovery objectives are central to public sector decision-making with regard to tourism development in the region.
5. Reduce tourism-related waste; with specific aims of eliminating single-use plastic and reducing food waste within the regional tourism industry.

6. Support the tourism sector to facilitate access to the countryside for all by identifying and overcoming barriers for under-represented groups.

7. Measure and monitor our progress towards meeting our objectives and keep communities and visitors updated on our progress.

This strategy seeks to define and deliver a collective vision for sustainable tourism within the Clwydian Range and Dee Valley AONB region; by working in partnership to implement this action plan we will protect and regenerate our landscapes and ensure everyone can enjoy them in the future.

Strategy Signatories:

CRDV AONB Sustainable Tourism Action Plan 2023-20210

1. BIODIVERSITY

Goal - to establish tourism in the region as nature-positive; protecting, restoring and enhancing biodiversity and educating visitors about the ecology of the region.

- Develop and implement mechanisms to reduce disturbance of key species and recreational impacts on the environment.
- Review the tourism marketing/promotion of the region to ensure it is recognised as an eco-tourism destination.
- Review AONB website content to ensure that details of the ecology and biodiversity are adequately covered, especially with regard to individual site information.
- Develop a free digital guide to the ecology of the region disseminated by tourism businesses via booking guides, newsletters etc.

2. Communities and culture (including the Welsh language)

Goal - to ensure all tourism policies and activities are conducted with respect for the artistic, archaeological and cultural heritage, which they should protect and pass on to future generations.

- Engage communities in a debate as to how the development of sustainable tourism can be a positive driver for change within communities.
- Increase the number of people completing the Wales Ambassador Scheme; Denbighshire and Flintshire courses; strengthen the content of the sustainability module and review the number of people who have completed this module as part of these courses.
- Strengthen cultural tourism through the development of activities and stories that engage visitors with experiences encompassing the Welsh language, arts and architecture, historical and cultural heritage, culinary heritage, literature, music, creative industries and the living cultures with their lifestyles, value systems, beliefs and traditions.

3. Business support

Goal - to support all businesses to help them meet their sustainability goals.

- Work with tourism groups to engage Welsh Government on local issues and priorities for sustainable tourism development and lobby for policies that support a sustainable tourism industry in the region.
- Support tourism groups as a means of engaging their members with the delivery of sustainable tourism in the AONB.
- Develop a Hospitality Business Sustainability Toolkit - bespoke for the region, using the best of free tools and resources.
- Provide businesses with access to a suite of images, video and print for them to use in their own websites, guest packs etc.
- Produce materials for businesses, to help them encourage their visitors to make sustainable choices during their stay. For example, posters and videos that they can use on their social media channels and websites.
- Undertake a feasibility study to gauge the potential for a regional brand/quality mark.

4. Visitor management

Goal - to ensure that visitors have the knowledge and opportunity to visit the AONB in an environmentally, culturally and economically sustainable way.

- Improve visitor management and facilities at key sites to reduce the impacts of recreation. These impacts will be considered with regard to the ongoing pressure of climate change.
- Work with businesses to enable them to better communicate with visitors as to where to go and what to do during their stay, in a way that encourages responsible recreation.
- Seek to ensure that national and regional marketing initiatives focus on sites, areas and activities that have the necessary capacity and infrastructure.
- Influence visitor choice on how to get to the Clwydian Range and Dee Valley and how to travel around focusing on prioritising low-carbon transport options and reducing car miles where appropriate.

5. Communicating with visitors

Goal - All visitors to be aware of the high-value landscape, environment and culture of the region and understand what we are doing to protect and enhance the AONB. In addition, all visitors to be aware of how to ensure their visit is sustainable.

- Be creative in the promotion of the responsible recreation behaviours enshrined in the Countryside Code. Explore how messages can be made more relevant to specific audiences and target specific behaviours, such as littering.
- Review AONB website content to ensure it provides detailed information about where to go, what to do, where to park etc. Also, to ensure it provides detailed information on how to have a sustainable visit and responsible recreation messages; this information to be accessible and relevant for all audiences.
- Develop opportunities for businesses to use their location in the AONB to build sustainable growth through branding, product development and targeted marketing.
- Showcase and prioritise best practices from committed responsible, low-carbon businesses and destination visitors.
- Share evidence as to how this Vision and Action Plan contributes to globally responsible tourism.
- Support businesses to improve their website content by producing content and digital assets such as '20 Things to do' pdfs.
- Develop the AONB website as the central online visitor-facing information resource for the region.

6. Carbon footprint

Goal - To reduce the carbon footprint per visitor to net zero by 2050 at the latest.

- All signatories to the CRDV AONB Sustainable Tourism Vision to become signatories of Tourism Declares and the Glasgow Declaration.
- The CRDV Sustainable Tourism Partnership to become a Race to Zero Cymru partner

- Develop a better understanding of how the carbon load per visitor is split through all stages of the visitor journey. Investigate appropriate data to benchmark the carbon footprint of visitors.
- Develop a better understanding of the carbon footprint of tourism businesses. Pilot project working with a small number of businesses to carbon footprint their offer using a range of free online tools.
- Develop and implement a business-led Climate Action Plan that engages all businesses in opportunities to lower their carbon footprint; supporting businesses to develop and implement carbon reduction plans using existing and freely available resources such as the guide for hospitality businesses produced by the Carbon Trust .
- Work together to support and develop low-carbon transport options; such as strategically and conveniently located electric charging points, and improved public transport services.

7. Waste

Goal - to set and meet stringent targets for waste reduction by 2030, including a 50% reduction in food waste and an 80% reduction in single-use plastic.

- Learn from the Plastic Free Snowdon project to establish Plastic Free CRDV AONB with the aim of eliminating the sale/use of single-use plastic on any publicly owned site and by tourism businesses. Supporting and building on the initiatives ongoing in Ruthin and Llangollen.
- Support hospitality and catering to businesses to commit to embedding the principles of Target, Measure, Act - work with WRAP - trialling interventions to tackle food waste at a business level.
- Review waste management infrastructure/services at AONB sites. Where bins are not appropriate review what and how information is provided to visitors about how to dispose of their waste responsibly.
- Provide guidance to businesses on external lighting in order to promote greater sustainability, and reduce light pollution and ecological harm.
- Significantly reduce the water footprint of tourism businesses by supporting businesses to undertake DIY Water Audits for businesses. Develop a pilot project to support a small number of accommodation businesses to calculate their water usage per guest night.

8. Mitigation and adaptation

Goal - to engage all tourism stakeholders in an iterative process of implementing and evaluating adaptation strategies as climate conditions continue to evolve over time.

- Inform and support businesses to embed climate resilience within their activities through the development of a guide for tourism business owners explaining how climate change affects their business and providing a checklist for planning and adapting for climate change impacts.

9. Monitoring and evaluation

Goal - to monitor the implementation of the Action Plan and evaluate its effectiveness in meeting the stated goals. To include ongoing assessment of the barriers to implementation.

- Review signatories to this Vision and Action Plan to ensure the inclusion of all relevant stakeholders, including conservation and landowning organisations.
- Monitor implementation of the Action Plan: Progress reviews to be undertaken in 2024 and 2028 in order to evaluate the implementation of the Action Plan. This review should include an honest assessment of the barriers to implementation and include recommendations as to how these can be overcome to ensure that the draft strategy is delivered successfully.
- Monitor and assess tourism's economic, social and environmental impacts. Including the identification of key performance indicators and the gathering of baseline data to enable benchmarking of progress.
- Improve and maintain data on visitors to enable evaluation of the effectiveness of implemented actions; including modes of transport, activities, length of stay, environmental awareness etc.
- Conduct surveys to assess the attitudes of visitors and local residents towards sustainable and responsible behaviours.

Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy Clwydian Range and Dee Valley

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol
Area of Outstanding Natural Beauty

Cynhaliwyd ar:	12 Ebrill 2024
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Howard Sutcliffe
Awdur yr Adroddiad:	Howard Sutcliffe
Teitl:	Ailfrandio AHNE i Dirwedd Cenedlaethol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

*Dros sawl blwyddyn mae dau adroddiad cenedlaethol, yr Adolygiad Marston (Cymru) a'r Adolygiad Glover (Lloegr) wedi edrych ar sut y gellir gwella pob agwedd o AHNE gan gynnwys eu cyfeiriad yn y dyfodol. Un o'r prif gyfleoedd yw adfywio enw, cyfeiriad a brandio. Mae'r ddau adroddiad yn awgrymu newid mewn enw **AHNE i Dirweddau Cenedlaethol**. Ar 22 Tachwedd 2023, daeth AHNE, yn bennaf yn Lloegr yn Dirweddau Cenedlaethol. Ers nifer o flynyddoedd, mae'r acronym 'AHNE' wedi'i gam ynganu, ei gamddeall ac wedi parhau yng nghefnidir dynodiadau. Daeth ein cymdeithas yn **Gymdeithas Tirwedd Cenedlaethol** hefyd.*

Pam rŵan?— mae Timau Tirweddau Cenedlaethol bob amser wedi cyflawni gwaith anhygoel sy'n gwneud gwahaniaeth i natur, hinsawdd a phobl. Ar gyfer pob £1 o arian craidd maent yn ei dderbyn, mae timau Tirweddau Cenedlaethol yn darparu o leiaf £4 o waith ar y tir gan sicrhau cyllid allanol, symud eu tîm o wirfoddolwyr a chydweithio'n effeithiol. Nid yw'r proffil sydd ganddynt yn cyfateb i'r effaith anhygoel mae'r rhwydwaith yn ei gael. — Drwy greu hunaniaeth mwy unedig ar draws y teulu, rydym yn gallu dangos maint cyfunol, uchelgais ac effaith ein rhwydwaith. - Mae gennym y cyfle i wneud ein brand yn fwy hygyrch a chynhwysol - cyflawni argymhellion 'Adolygiadau Tirwedd y llywodraeth', a gwneud i bawb deimlo eu bod yn derbyn croeso yn y tirluniau hyn. — Mae'r ailfrandio hwn yn ddatganiad o'n huchelgais, i ni gael ein gweld fel partner cyflawni a chreu achos cryfach ar gyfer cyfleoedd cyllid. (Gweler Atodiad 1 ar gyfer Pecyn Croeso i Dirwedd Cenedlaethol)

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Angen penderfyniad - i newid enw AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy i Dirweddau Cenedlaethol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Mae'r timau AHNE/Tirweddau Cenedlaethol wedi bod yn flaenllaw o ran darparu atebion cenedlaethol i'r prif heriau sy'n wynebu'r genedl ers nifer o flynyddoedd. Mae'r brand newydd yn tanlinellu eu hymrwymiad i ailddyblu eu hymdrechion ac ymgysylltu â chynulleidfa ehangach. Mae'r ail-frandio yn nodi'r cam nesaf i wireddu gweledigaeth y Tirweddau Cenedlaethol yn llwyr, yn enghreifftiau arweiniol o sut y gall cymunedau amrywiol, sy'n ffynnu weithio gyda ac er budd natur y DU: adfer

ecosystemau, darparu bwyd, storio carbon i liniaru effeithiau newid hinsawdd, diogelu yn erbyn sychder a llifogydd, tra hefyd yn meithrin iechyd a lles pobl.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Argymhelliad - Bod y Cyd Bwyllgor yn mabwysiadu ailfrandio **Tirwedd Cenedlaethol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy**, yn unol â'r 45 Tirwedd Cenedlaethol arall, a bod y Cyd Bwyllgor AHNE yn dod yn **Gyd Bwyllgor Tirwedd Cenedlaethol**.

4. Manylion yr adroddiad.

Roedd y Bartneriaeth AHNE wedi trafod a derbyn cyflwyniad ar y newid mewn enw yn ei gyfarfod ym mis Chwefror 2024. Yna, sefydlodd is-grŵp wnaeth gyfarfod ym mis Mawrth ble gwnaed yr arsylwadau/argymhellion canlynol:

- F2 Logo drafft wedi cael ei greu. Byddai'r cyhoeddusrwydd ar gyfer y newid enw yng Nghymru yn cael ei lansio ym mis Ebrill 2024.
- Nid oedd llai na 40% o bobl yn eu 30au yn gwybod beth oedd AHNE.
- Eglurwyd y byddai'r holl logos newydd Tirwedd Cenedlaethol yn ategu'r naill a'r llall ac yn ymddangos yn fwy unol yn weledol gyda hunaniaeth gyffredin.
- Byddai gan y Tîm AHNE lofnod e-bost newydd gyda'r logo newydd.
- Byddai'r ffont yn newid i Effra – nid oedd hwn ar gael drwy 'word' ac roedd yn rhaid ei lawrlwytho.
- Roedd eiconograffi wedi'i greu drwy'r prosiect, i gynorthwyo gyda phrif negeseuon. Roedd adnoddau hefyd wedi eu creu a allai fod yn ddefnyddiol i gyfleu negeseuon.
- Byddai'r argymhelliad ar gyfer brand newydd / newid enw yn cael ei gyflwyno i gyfarfod y Cyd Bwyllgor a gynhelir ar 12 Ebrill.

Codwyd ei bod yn bosibl y byddai rhai o'r cyhoedd yn canfod beth oedd y gwahaniaeth rhwng statws Tirwedd Cenedlaethol a Pharc Cenedlaethol.

Y Camau Nesaf

- Dylai bod yna gymorth gyda chyfathrebu, yn arbennig ynglŷn â'r elfen ddwyieithog - roedd yr adnoddau dylunio i gyd yn Saesneg - i drafod cam gweithredu pellach - cysylltu â Llyr Jones NLA cyn cyfarfod Cyd Bwyllgor mis Ebrill.
- rhannu Cyflwyniad gydag Aelodau Partneriaeth – Cam Gweithredu KW
- Datganiad i'r wasg i fynd i Gefnogwyr AHNE, Cynghorau Tref a Chymuned, Aelodau Lleol ac ati
- Neges gyson i gael ei llunio (yn dilyn Cyfarfod Cyd Bwyllgor) y gall Cefnogwyr AHNE ac ati fynd i'w cyfarfod cymuned / Tref nesaf.

5. Sut mae'n cyfrannu at Flaenoriaethau Cynlluniau Rheoli AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy?

Mae hyn yn adlewyrchu ymrwymiad y teulu o Dirluniau Cenedlaethol i sefyllfa gyfunol a chyfeiriad newydd ar sawl testun newydd fel Adfer Natur a newid hinsawdd a adlewyrchir mewn Cynlluniau Rheoli unigol, ynghyd â delwedd gyfunol newydd ar gyfer holl Gynlluniau Rheoli.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae'r Gymdeithas Tirwedd Cenedlaethol yn talu am yr holl ddeunydd a chanllawiau presennol. Bydd y Tirlun Cenedlaethol arfaethedig hwn yn disodli logos presennol gyda rhai newydd wrth i ddeunyddiau ac offer gael eu hadnewyddu.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

- Sir Ddinbych ffyniannus - **Cadarnhaol**
- Sir Ddinbych wydn - **Cadarnhaol**
- Sir Ddinbych iachach - **Cadarnhaol**
- Sir Ddinbych mwy cyfartal - **Cadarnhaol**
- Sir Ddinbych gyda chymunedau cydlynol - **Cadarnhaol**
- Sir Ddinbych â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu - **Cadarnhaol**
- Sir Ddinbych sy'n gyfrifol yn fyd-eang - **Cadarnhaol**

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

- *Partneriaeth AHNE Chwefror 2024*
- *Gweithgor Tasg a Gorffen Pwrpasol wedi'i sefydlu Mawrth 2024.*
- *Trafodaeth Gweithgor Swyddogion Ionawr 2023*

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Roedd ffocws yr adroddiad ar ailenwi'r AHNE i Dirweddau Cenedlaethol yn unol ag AHNEau eraill yng Nghymru a Lloegr. Fel y nodir yn adran 6 o'r adroddiad, telir am ddeunyddiau a chanllawiau gan y Gymdeithas Tirweddau Cenedlaethol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y prif risg yw peidio symud i fod yn Dirwedd Cenedlaethol pan mae'r 45 AHNE arall wedi ailfrandio yn Dirweddau Cenedlaethol. Wedi dweud hynny, mae'r broses angen ei rheoli'n ofalus, yn sgil 'y Rhaglen Lywodraethu' Llywodraeth Cymru sy'n cynnwys sefydlu Parc Cenedlaethol newydd yng Ngogledd Ddwyrain Cymru. Mae yna'r posibilrwydd y gellir drysu dynodiad newydd Tirwedd Cenedlaethol gyda'r Parc Cenedlaethol.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'r sail Gyfreithiol yn Adran 101 (5) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 a Deddf Llywodraeth Leol 2000, lle gall Awdurdodau Lleol wneud trefniadau i 'gyflawni swyddogaethau ar y cyd gydag un neu fwy o Awdurdodau Lleol eraill drwy Gydbwyllgor'.

Welcome to National Landscapes

Tudalen 39

On 22 November 2023, the Areas of Outstanding Natural Beauty you know and love will become National Landscapes.

We're thrilled to share this next step in realising our vision with you, our partners.

This pack gives you all the information you need to understand the change, the reasons for it and our plans for the future.

Welcome to National Landscapes

This document gives you everything you need to understand the rationale behind the journey to become National Landscapes and how you can be a part of the bold future we share.

It includes:

1. Welcome from our Chair and Chief Executive
2. Introduction and objectives of the rebrand
2. How we developed the brand
3. Introduction to the brand identity
4. The launch campaign – ‘Welcome to National Landscapes’ – and how you can help

Welcome from our Chair & Chief Executive

Tudalen 42

Philip Hygate, Chair

As Chair of the National Association for Areas of Outstanding Natural Beauty, it is a privilege to introduce the new National Landscapes brand to you.

The work in developing this new, united personality for our network has been conducted with the input of AONB teams, representatives of groups we haven't traditionally engaged with, the general public and existing stakeholders from partner organisations, landowners, local businesses and Welsh and English government.

The brand captures the essence of our family – the ambition, collaboration, commitment and readiness to serve and share for the good of our landscapes; for nature, climate and people.

I commend the National Landscapes rebrand to you all as we stand at this threshold: where National Landscapes become the landscape designation for the 21st century and beyond.

John Watkins, CEO

AONB teams and partnerships do incredible work. Their approach is unique: convening powerful coalitions, enabling partners and communities to vision the change they agree through a democratically derived management plan, and empowering them to deliver in partnership across the entirety of a landscape. The change to National Landscapes is an opportunity to broadcast this work clearly and loudly. To restate our values and demonstrate the importance, size and impact of these landscapes.

The rebrand to National Landscapes has been mooted and discussed for a number of years. Some AONBs are already being referred to locally as National Landscapes, where teams and partnerships had already recognised the power of this change to enhance the status of the designation in their area. The strength of AONB is that it is a national designation which is managed locally. This new identity is the opportunity to assert a collective national identity as part of a family of locally managed and celebrated landscapes.

Introduction & Objectives

Tudalen 45

Why now?

Tudalen 46

What are we hoping to achieve?

- National Landscapes teams have always delivered incredible work that makes a difference for nature, climate and people. For every £1 of core funding they receive, National Landscapes teams deliver at least £4 of work on the ground by securing external funding, mobilising their team of volunteers and collaborating effectively. The profile they have does not match the immense impact the network has.
- By creating a more unified identity across the family, we are better able to show the collective size, ambition and impact of our network.
- We have the opportunity to make our brand more accessible and inclusive – delivering on the recommendations of the government’s Landscapes Review (2019), and making all people feel welcome in these landscapes.
- This rebrand is a statement of our ambition, for us to be seen as a delivery partner and creates a stronger case for funding opportunities.

A critical moment for nature and climate

Tudalen 47

National Landscapes teams have been at the forefront of delivering natural solutions to the main challenges facing the nation for many years. The new brand underscores their commitment to redoubling their efforts and engaging with a wider audience. In 2019, teams set themselves the most ambitious targets for nature and climate in the sector (the Colchester Declaration) and continue to work to meet them.

The rebrand marks the next step in fully realising the National Landscapes' vision to be the leading exemplars of how thriving, diverse communities can work with and for nature in the UK: restoring ecosystems, providing food, storing carbon to mitigate the effects of climate change, safeguarding against drought and flooding, whilst also nurturing people's health and wellbeing.

Extending a warm welcome to everyone

Tudalen 48

The Glover Landscapes Review of 2019 articulated what many of us knew, that AONBs should become more relevant to a wider audience, including urban residents, people from deprived backgrounds, people from ethnic minority backgrounds, those with disabilities, neuro diverse people, those with learning disabilities and LGBTQIA+ people.

Clearly changing a brand name cannot do this by itself. However, it can signal a step-change, a threshold in how we do things as a family to ensure that we individually and collectively do more to ensure that everyone feels welcome and that all voices are heard in how the landscapes continue to evolve.

Representatives from these groups have given input into the rebrand process, as have many representatives from our existing audience.

An opportunity to build a consistent family of brands

The strong, collaborative approach we take wasn't represented in the very different visual identities we had.

The new unified identity shows our collective size, ambition and impact, and will generate on the ground recognition for visitors.

Developing the brand

Tudalen 50

Listening to our stakeholders

Tudalen 51

The National Landscapes brand has been developed over the course of the past year, but research into perceptions of AONB began in 2021. We spoke to representatives of AONB teams and external partners including Welsh and English government representatives, people from deprived backgrounds, local business people, people from ethnic minority backgrounds, landowners and farmers, colleagues from partner and tourist organisations, LGBTQIA people. We learnt that people like the 'AONB way', but there was more we could do to demonstrate the power of our network to attract greater profile, funding and a wider audience.

A brand that meets our ambition

Tudalen 52

As our brand partners Nice & Serious developed the brand vision and story, and the all important new visual identity, we continued to sense check with our steering group of AONB staff, and our Creative Council, representing currently underserved groups.

Nice & Serious developed an inspiring story and a friendly, expert and united tone of voice, with fresh new logos, photo library and a new font chosen for its accessibility to people with dyslexia.

We feel that the new look and feel is easy for our partners to understand and use, and that we finally have a brand that matches the significant national impact our network has.

Our new brand identity

Tudalen 53

Logos

A consistent family of logos with local distinctiveness

Each National Landscape has worked with Nice & Serious to develop a new logo that reflects their landscape or one of its iconic species.

We now have a suite of 39 logos (including the National Landscapes Association logo) which make a patchwork representing the whole family.

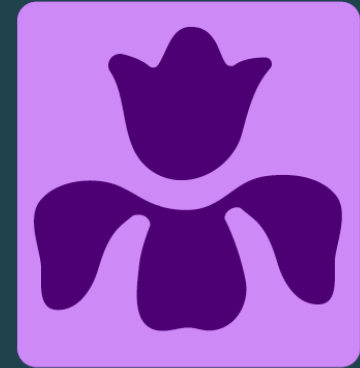
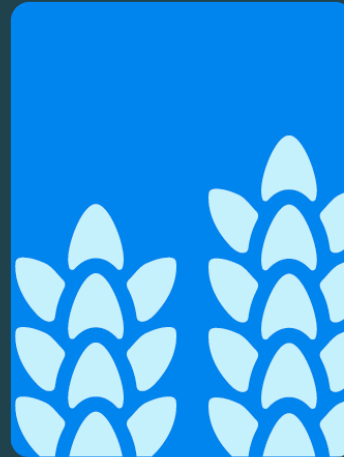
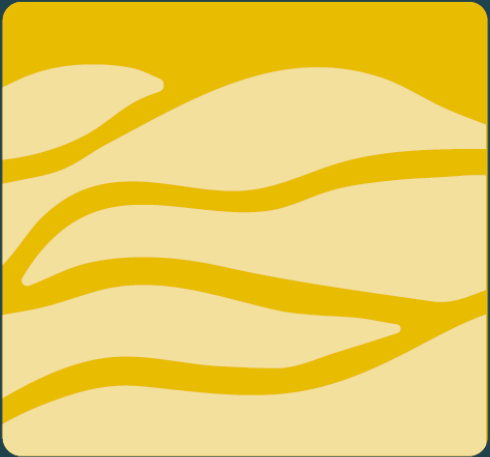

National
Landscapes
Association

Typography

Typography
Typefaces

Headline / Subheading type
Effra Bold

A b c

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
0123456789

Body type
Effra Regular

A b c

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
0123456789

Effra is our primary headline typeface, with clean lines and humanist shapes, Effra is a supremely flexible sans serif.

Our subheadings and body copy is also set in Effra which has high legibility even at small scale. This makes the typeface ideal for all applications.

Effra is available from our brand resources (with the correct license)

Welcome to National Landscapes – our launch campaign

Tudalen 59

Campaign aims

The **Welcome to National Landscapes** campaign intends to:

- Unveil the name change and new brand to our audiences.
- Showcase how all of the UK's National Landscapes are as special and diverse as the people who live there, work there and visit them.
- Make it clear to our audiences that absolutely everyone is welcome to enjoy their beauty, and the many ways we are working hard to make sure the landscapes are open for everyone to enjoy.
- Communicate that National Landscapes exist to protect and regenerate these landscapes, and the importance of communities coming together to achieve this.

How can you help us with the launch?

Tudalen 61

- Have a read through this pack and understand the reasons for the change
- Spread the word with your colleagues
- Please share a message of congratulations on 22 November 2023 (launch day) on your social media channels. Suggested text:
'Congratulations to our partners at XXXXX National Landscape - the new name for XXXXX AONB. The new name highlights the national importance of this special place. We look forward to continuing our essential work with the team.'
- We'll be sharing a film: 'Welcome to National Landscapes' on 22 November via our socials, please like and share this with your network.
- If you have a public facing screen in your office – you could share the film

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

**Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy**
Clwydian Range
and Dee Valley

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol
Area of Outstanding Natural Beauty

CYDBWYLLGOR

ARDAL O HARDDWCH NATURIOL EITHRIADOL BRYNIAU CLWYD A DYFFRYN DYFRDWY

Cynhaliwyd ar: 12 Ebrill 2024

Aelod / Swyddog Arweiniol: Steve Gadd

Awdur yr Adroddiad: Paula O'Hanlon

Teitl: Sefyllfa Derfynol a Chyfrifon 2023/24 y Cydbwyllgor

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn manylu ar sefyllfa derfynol cyllideb refeniw'r Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) ar gyfer 2023/24.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw darparu'r wybodaeth ddiweddaraf am sefyllfa ariannol amcanol yr AHNE ar 31 Mawrth 2024.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Gofynnir i'r aelodau nodi rhagolwg diweddaraf y sefyllfa ariannol derfynol ar gyfer 2023/24 (Atodiad 1) a'r cynnydd o ran y strategaeth gyllidebol gytunedig.

4. Manylion yr adroddiad.

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r AHNE a ragwelir ar gyfer 2023/24 fel y manylir yn Atodiad 1. Y sefyllfa gyffredinol a ragwelir yw cyfraniad o'r cronfeydd refeniw wrth gefn o tua £20,000, ychydig yn llai na'r disgwyl pan osodwyd y gyllideb.

5. Sut mae'n cyfrannu at Flaenoriaethau Cynlluniau Rheoli AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy?

Bydd rheoli cyllidebau refeniw'r AHNE yn effeithiol yn helpu i gyflawni blaenoriaethau y cytunwyd arnynt yn y cynllun rheoli ar gyfer y flwyddyn bresennol ac yn sail i weithgarwch ym mhob maes, yn enwedig ein perthynas â'n partneriaid cyllid a'n cydflaenoriaethau.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau uniongyrchol yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb a gynhaliwyd ar y penderfyniad? Dylai'r templed AEC wedi'i lenwi gael ei atodi fel atodiad i'r adroddiad.

Amherthnasol

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Mae'r sefyllfa ariannol yn eitem sefydlog ym mhob un o gyfarfodydd y Cydbwyllgor.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu sefyllfa ariannol yr AHNE ar gyfer 2023/24.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae'r gyllideb yn dibynnu ar incwm gan Gyfoeth Naturiol Cymru, Llywodraeth Cymru a'r tri Awdurdod Lleol. Bydd unrhyw newid i lefel yr incwm hwn yn peri risg i gyflawni prosiectau yn y dyfodol a'n gallu i gyflawni yn erbyn y blaenoriaethau yng Nghynllun Rheoli'r AHNE.

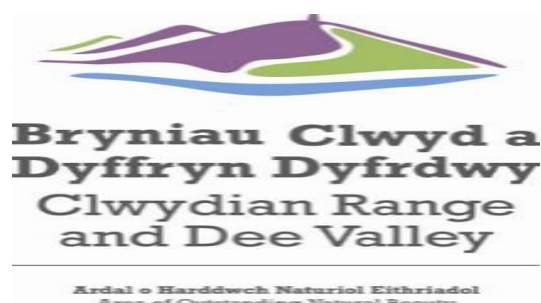
Fel y nodir yn y gyllideb mae angen cefnogi'r gyllideb refeniw o'r gronfa refeniw wrth gefn.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.

	Budget 2023/24	Forecast Outturn 2023/24
	£	£
EXPENDITURE		
<u>Employees</u>		
Salaries	196,747	210,647
Training & Conference	500	89
Total Employee costs	197,247	210,736
<u>Vehicle and Travel</u>		
Fuel	4,000	5,963
Fleet	19,000	12,000
Travel	1,200	1,687
Total Vehicle & Travel Expenses	24,200	19,650
<u>Other</u>		
Protective Clothing	1,500	1,181
General Equipment	250	
IT / Communication costs	3,100	3,421
Telephones	1,000	550
Site Management		1,178
Projects/Activity expenditure	4,000	3,578
Total Other Expenses	9,850	9,908
TOTAL EXPENDITURE	231,297	240,294
INCOME		
NRW Forestry Partnership	-30,821	-30,821
LA funding	-177,325	-189,217
Contributions from Reserve	-23,151	-20,256
TOTAL INCOME	-231,297	-240,294
Total Net Expenditure	0	0

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy Clwydian Range and Dee Valley

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol
Area of Outstanding Natural Beauty

Forward Work Programme April 2024 Update				
Project Existing	Detail/Action	Timescale	Timescale Not Started or Problem =Red In Progress on track =Amber Complete =Green	Cost -ve or +ve (£ Cost) or neutral (Through existing and external budgets)
New	Updated Action	New Dates		
Finance				
Finance and Funding	<i>Draft Risk Register to JC 10.11.22</i>	2023-24		Neutral
NRW Core AONB Funding	<i>New Offer 2024-26 £108k for two years. Unfortunately, now reduced to one year after an initial offer of 3 year!.</i>	2024-26 2024-25		-ve
SDF Fund	WG continue fund at £100k.	2022-25		+ve
SLSP Fund	<i>Year 2 and 3 increase to £200k</i>	2022-25		
Strategic Plans 2022-25				
AONB Management Plan	<i>. LUC are producing new guidance after consultation with National Landscapes/AONBs</i>	2024		Neutral
South Recreation Plan	<i>South Area Rec Plan under consultation. North Plan implementing.</i>	2024		+ve
AONB Tourism Plan	<i>Consultation gone to Tourism Forum October 2023. Draft of Tourism Strategy to JC 12.4.24</i>	2023-24		Neutral
AONB Joint Committee				
Joint Committee Meetings	<i>JC Meetings on track</i>	2023-24		Neutral
LA Legal Agreement	All agreed and sealed by LAs for next 5 years. <i>Reviewed by Head DCC Legal 31.1.24 2024</i>	2019-2024		Neutral
AONB Meet Local Members/Town and Community Councillors/AONB Champions	<i>Meet 8.11.23 Llysfasi - Theme Trees. Become an open invitation 2x per year absorbing the AONB Forum.</i>	2023-24		Neutral

Forward Work Programme April 2024 Update Continued

Project Existing	Detail/Action	Timescale	Timescale Not Started or problem =Red In Progress on track =Amber Complete =Green	Cost –ve or +ve or neutral
New	<i>Updated Action</i>	New Dates		
AONB Partnership				
Full AONB Partnership Meetings	<i>3 x AONB Partnership Meetings completed.</i>	2023-24		Neutral
10 Year AONB Working Group Review	<i>Reported back to Partnership on 19.5.23 and 20.10.23</i>	2023-24		Neutral
Partnership Working Groups:				
Landscape Character and Built Environment	<i>Landscape Character and Quality 2023</i>	2023-24		+ve
Land Management and the Natural Environment	<i>Habitats and Wildlife 2023</i>	2023-24		+ve
Heritage, Culture and Communities	<i>Historic Environment 2023</i>	2023-24		+ve
Tourism	<i>Sustainable Tourism 2023</i>	2023-24		+ve
Recreation and Health	<i>Access and Recreation 2023</i>	2023-24		+ve
Sustainable Development	<i>Sustainable Communities 2023</i>	2023-24		+ve

Forward Work Programme April 2024 Update Continued

Project Existing	Detail/Action	Timescale	Timescale Not Started or problem =Red In Progress on track =Amber Complete =Green	Cost –ve or +ve or neutral
New	Updated Action	New Dates		
AONB Special Projects				
SLSP	<p><i>Majestic Moorlands and Wild Woods of the AONB</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • CPAT Heritage work • Dinas Bran Improvements • Bryn Alyn Accessibility <p><i>Enjoying our remoter landscapes 2022-25.</i></p> <p><i>Projects:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • The Moorlands and the traditions of the Commons • Woodlands Study • LNR/Llangollen GI/Pengwern Planting 	2022-25		+ve
SLSP Collaborative	<p><i>The AONB is engaged in three collaborative projects:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • North Wales Traditional Boundaries • All Wales Dark Skies Project • All Wales Education Project 	2022-25		+ve
SDF	<p><i>2022-25 £100k per annum</i></p>	2022-25		+ve
Special Project WG	<p><i>2022-25 £300k allocated to increase staffing:</i></p> <p><i>Farming/Engagement Officers appointed: Huw Morgan/Mari Jones. AONB Mgt Plan Ros Stockdale</i></p>	2022-25		+ve

Forward Work Programme April 2024 Update Continued

NRW Projects	<ul style="list-style-type: none"> • 10-year Review of Partnership • Overheads Meetings • New Hand Book • Highways Doc • SPG Revisions • Threshold Signs • New Leaflets Moel Famau/Loggerheads • National Park Alignment Review • Draft Map for National Park Produced and shared. 	2022-24		
Our Picturesque Landscape Project	<p><i>Coming in to final year projects progressing.</i> <i>Latest minutes to JC 12.4.24</i></p>	2018-23		+ve
Climate Change	<p><i>Appointment of Graham Berry as Climate Change and Nature Recovery Officer</i></p>	March 2023		Neutral
Northeast Wales National Park Designation Project	<p><i>One member of Staff attended all consultation meets so far.</i></p>	June 2023		

Forward Work Programme April 2024 Update Continued

Project Existing	Detail/Action	Timescale	Timescale Not Started or problem =Red In Progress on track =Amber Complete =Green	Cost –ve or +ve or neutral
New	<i>Updated Action</i>	New Dates		
Section 85 Organisations				
SP Network Lines	<i>The Shelf back on track. New schemes in consideration - Shelf, Llangar, Plas Newydd and Llangollen Water Tower. Met March 2024 SPEN keen on new schemes being brought forward.</i>	2022-25		Neutral
Dark Skies SPG	All 3 LAs agreed Dark Skies SPG. 2 of the 3 LAs approve	2023-24		+ve
National Grid VIP and Landscape Enhancement Initiative	AONB Officer is rep for 39 AONBs on National Board. 4 x LEI Schemes Morwinion Valley and Minera Corwen EOI approved AONB Award to National Grid on 23.3.23. <i>New scheme for Tremeirchion passed stage 1 worth £200k</i>	2023-24		Neutral
National Landscape Association formally NAAONB	New Logos/Rebrand to JC 12.4.24. Regular Monthly Meets 1x Lead Officer's.	2023-24		Neutral
Pontcysyllte Aqueduct and Llangollen Canal World heritage Site	<i>HS appointed Vice Chair of Steering Group</i>	2023-24		+ve
Severn Trent/Dwr Cymru	<i>Joint Meet to discuss working on Land holdings 9.6.23 Dwr Cymru attended Partnership 20.10.23</i>	2022-23		+ve

Forward Work Programme April 2024 Update Continued

Highways Guidance for LAs	<i>FCC and WCBC support scheme. GB reviewing programme with DCC Highways Manager</i>	2023-24		-ve
---------------------------	--	---------	--	-----